



Innehållet i veckans Nyhetsbrev

- Servicestationer och affärscentras utmed huvudvägar viktiga för landsbygden visar undersökning
- Temaseminarier under Landsbygdsriksdagen förbereds på nätet
- Utan tvingande kommunfusioner kan röran på kommunfältet sluta positivt
- Högaktuell information om närdemokrati ges i reserapport
- Slow Food-rörelsens grundare Carlo Petrini gästar Östnyland
- Läs även detta: **Använd landsbygdssäkring i ställningstagandet vid kommunreformen – SveT höll presskonferens *Festen är över, ställ om samhället! – ny bok om omställning *Självförsörjande holmar målet för forskningsprojekt *Projekt listar närmatsproducenter i Kyrolandet och Vasaregionen *Innovationsverksamhet på landsbygden behandlas på läger i Kaustby*

Cit: ***”Strukturen är ett hus, och i huset bor det folk.”***

Päivi Sutinen, som disputerat i ledarskap inom kommunerna, menar att det finns ingen orsak att bäva inför ens stora förändringar i kommunstrukturen, utan det viktigaste är att slutresultatet fungerar (Österbottens Tidning 20.2).

”Det handlar helt enkelt om att kombinera det lillas närhet med det storas styrka – win-win – om viljan och kreativiteten finns.”

Bengt Strandin, f.d. biträdande stadsdirektör vid Vasa stad, om att en kommun i Vasaregionen skulle ha allt man kan önska sig, allt från en välmående landsbygd till världsledande storföretag. Men för att nå fram till detta goda mål, måste man våga tro på att man tillsammans kan skapa något gemensamt gott (Vasabladet 22.2).

”Tidtabellen gör narr av demokratin. Vi förväntas komma med åsikter om ca 700 sidor utvecklingsmaterial på fyra minuter.”

Korsholms styrelseordförande Michael Luther på kommunreformens regionrunda i Vasa 23.2. Kommunerna hade fyra minuter var att framföra sin åsikt (Vasabladet 24.2).

SERVICESTATIONER OCH AFFÄRSCENTRAS UTMED HUVUDVÄGAR VIKTIGA FÖR LANDSBYGDEN VISAR UNDERSÖKNING

Levón-institutet vid Vasa universitet har undersökt hur affärscentras och servicestationer som ligger längs riksvägar har inverkat på landsbygden regionalt, ekonomiskt och socialt. I undersökningen, *Maamerkki päätien risteyksessä*, upplever landsbygdsinvånarna att servicestationer och affärscentras vid huvudvägar för med sig service, vilket annars inte skulle finnas. Företagen igen betonar att det runt servicestationerna uppstår nya möjligheter till

företagande, medan kommunerna värdesätter nya utvecklingsutsikter, skatteuron och arbetsplatser. Servicestationerna får en del av tusentals bilister att stanna på kommunens område, vilka annars skulle köra genom kommunen utan att stanna. Det här erbjuder möjligheter till företagsverksamhet. Att tyngdpunkten i serviceerbjudandet flyttas delvis eller helt från kommunens centrum till servicestationen bekymrar inte de som svarat i undersökningen, för om servicen inte erbjuds utmed vägarna, bedömer man att den försvinner helt. I stället ser man att hotet för landsbygden ligger i stora affärs- och servicekomplex, vilka finns i städer och regionala centras och lockar bort kunder och invånare från landsbygden. Servicestationer och affärscentras, som ligger utanför landsbygdskommunernas centrum, har inte förorsakat stora förändringar i människornas vardag. Avstånden på landsbygden är så stora, att det är nödvändigt med bil. För en stor del av invånarna är det ingen skillnad om man kör till centrum eller till servicecentrat utanför centrumet.

Däremot kan det vara mycket långt för de som skall från centrum till servicen utanför. Enligt invånarna för ändå affärscentras med sig liv och rörelse till kommunen. De har även kommit att bli viktiga samlingsplatser för alla åldersgrupper. Till undersökningsområdet hörde Jalasjärvi, Juuka, Kiikoinen och Pertunmaa. *Mer information om undersökningen finns (på finska) på Landsbygdspolitiska samarbetsgruppens (YTR:s) hemsida under webbadressen*

http://www.maaseutupolitiikka.fi/julkaisut/muut_julkaisut/ytr_n_rahoituksella_julkaistua/maamerkki_paatien_riстейksessa.html. Rapporten finns att läsas i sin helhet under adressen http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/2064/Maamerkki_julkaisu_2-2012.pdf.



TEMASEMINARIER UNDER LANDSBYGDSDAGEN FÖRBEREDS PÅ NÄTET

Först skall isarna smälta, solen steka på klippställarna och höstregnen smattra på bryggorna vid Korpoström. Men sedan samlas man igen till den finlandssvenska Landsbygdssriksdagen, denna gång i Åboland på Skärgårdscentret i Korpo 6-7.10. Landsbygdssriksdagen, som är en konferens som samlar landsbygds- och skärgårdsaktiva från hela



Foto: Pette Rissanen

Svenskfinland, arrangeras vartannat år – 2010 gick den av stapeln i Borgå med dryga 120 deltagare. Forumet tar ställning till frågor som är viktiga för landsbygden och skärgården och strävar efter att påverka landsbygdsutvecklingen på alla nivåer. En av konferensens huvudtalare, businessgurun och professorn i företagsekonomi vid Åbo Akademi Alf Rehn, efterlyser nya idéer i landsbygdssriksdagen. Det ligger en fara i att begränsa landsbygden

till termerna ”när-”, ”tradition” och ”äkthet” – vi måste även tillåta de idéer som bryter de invanda föreställningarna och normerna, skriver Rehn i en artikel på Jubileumsfonden för Finlands självständighet Sitras hemsida. En medlem i konferensens öppna grupp på Facebook (Landsbygdsriksdagen 2012) uppmanar alla att inte missa hans föredrag under Landsbygdsriksdagen: *”Han får verkligen fart på tankarna!”* Under dagarna på Korpoström hålls flera parallella temaseminarier, och för att förbereda seminarierna påbörjas arbetet redan nu under våren. Deltagare som är intresserade av något av Landsbygdsriksdagens teman (Innovationer & Näringar, Närmat, Kultur, Seniorer, Närddemokrati, Energi, Kommunikation & Bredband, Församlingsstruktur, samt Nätverk för svenska organ) samlas på nätet för att förbereda seminarierna på Landsbygdsriksdagen. Projektledaren för ett närmatsprojekt i Lovisa, Mia Aitokari, säger att närmatsgruppen kommer att använda Facebook som bas för deras diskussioner. Produforum, Sydkustens landskapsförbund och Svenska kulturfonden i Åboland samarbetar kring temaseminarier om kultur, där en tanke är att seminariet skall behandla kulturens betydelse och koppling till näringslivet på landsbygden och i skärgården. Produforums Kristin Mattsson och Sydkustens Lena Långbacka vill i det här skedet även bjuda in andra kulturaktörer i planeringsarbetet. De olika arbetsgrupperna börjar även sammanfatta ställningstaganden, som vidareutvecklas under konferensen. Vilka är de viktigaste åtgärderna som bör vidtas och vem är det som skall förverkliga åtgärderna? Det kan vara krav på stat, ministerier, kommun, nämnder, men också på universitet, byaråd, föreningar o.s.v. Detta är ett av de sätt som Landsbygdsriksdagen i praktiken försöker påverka landsbygdsutvecklingen. Mer information om de olika temagrupperna, samt planeringen av konferensen finns på www.landsbygdsriksdagen.fi. Som arrangörer fungerar Svensk Byaservice och Egentliga Finlands Byar rf, i samarbete med Aktionsgruppen I samma båt rf, Skärgårdsinstitutet vid Åbo Akademi och Svenska temagruppen (SveT) inom Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen (YTR).

UTAN TVINGANDE KOMMUNFUSIONER KAN RÖRAN PÅ KOMMUNFÄLTET SLUTA POSITIVT

Virrvarret på kommunfältet kan sluta på ett positivt sätt, men det kräver ändå att kommunfusionerna inte tvingas fram. Päivi Sutinen, som nyligen disputerat i ledarskap inom kommunerna, menar att det viktigaste under omläggningen är att alla blir hörda – såväl personalen som invånarna som är beroende av den

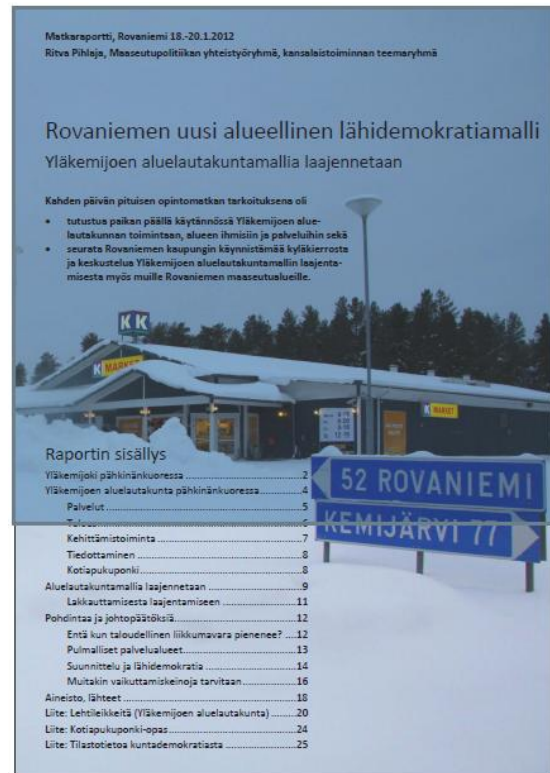
”Om man inte alls frågar människor om vad de är intresserade av blir det hela en meningslös exercis.”

kommunala servicen. Tillsammans måste man hitta lösningarna, och inte så att varje grupp sitter isolerad på sitt rum och funderar. I avhandlingen koncentrerar Sutinen sig framför allt på hur man växer till sig som ledare och vad som är väsentligt i ledarskap. Det är tillsammans med andra som man leder. Personerna som Sutinen intervjuat, arbetar i olika typer av ledande poster i städer och kommuner, och de betonar bl.a. hur mycket de lärt sig när de arbetat i olika uppgifter, i olika omgivningar och med olika människor. Det finns inga färdiga verktyg för ledarskap, utan det centrala är att vara mänsklig och att växa som människa. Ledaren skall kunna diskutera och hitta gemensam förståelse. En kommun har många och varierande uppgifter, och där det traditionella har varit att en man avancerat till en ledande post inom den egna branschen, t.ex. vården. Enligt Sutinen är expertis visserligen nödvändigt, men att det är lika viktigt att vara intresserad av och villig att leda. Sutinen påminner om att regeringens planer på att skära ner antalet kommuner, hur planerna än ser ut när de förverkligas, bara är en av förändringarna inom det kommunala fältet – befolkningen åldras, personalen åldras och det finns inga extra pengar för något. Kommunfusioner leder ofrånkomligen till att människor

flyttas från en arbetsuppgift till en annan, men det är inte klokt att toppstyra omläggningen. Sutinen menar att om man inte alls frågar människor vad de är intresserade av blir det hela en meningslös exercis. Sutins doktorsavhandling (*Johtajana kehittymisen olemus kunta-alan johtajan kokemana*) granskades vid Tammerfors universitet 22.2. Uppgifterna är från en artikel i *Österbottens Tidning* (20.2).

HÖGAKTUELL INFORMATION OM NÄRDEMOKRATI GES I RESERAPPORT

Med kommunreformen har oron för närdemokratin och särskilt landsbygdsinvånarnas möjligheter att delta ökat. Men i Rovaniemi har i alla fall områdesnämnden kommit att bli ett fungerande exempel på närdemokrati. Yläkemijoki områdesnämnd förs ofta fram som ett bra och fungerande exempel på närdemokrati. Områdesnämnden har funnits i Yläkemijoki i snart 20 års tid. Områdets invånare har upplevt att de har en verklig beslutsmyndighet, både vad gäller servicen och områdets utveckling. Trots positiva erfarenheter har metoden ändå inte spridits till andra ställen. Erfarenheterna av Yläkemijoki områdesnämnd bör tas i beaktande, då kommunlagen börjar förnyas och då man funderar över nya närdemokratimodeller. Särskilt intressant för Rovaniemis del är att staden som bäst planerar en utbredning av modellen för Yläkemijokis områdesnämnd till stadens alla landsbygdsområden. Processen framskrider under detta år. Specialsakkunnig Ritva Pihlaja från Landsbygds-



politiska samarbetsgruppens (YTR:s) temagrupp för medborgaraktivitet har sammanställt rapporten över Yläkemijokis områdesnämnd och Rovaniemi stads planer på att utvidga närdemo-

Centrala värden för Yläkemijoki områdesnämnd			
Närhetsprincipen	Innovativitet	Sektorsövergripande	Samarbete
Besluten görs nära invånarna, alltså de som påverkas av besluten	Överskrider sektorgränser	Prioriterar bybornas fungerande vardag när beslut om servicen tas	Samarbete mellan stadens organisation och byborna
Reagerar snabbt på förändringar i servicebehoven	Använder ekonomiska resurser flexibelt och innovativt	Sektorsövergripande är även nyckeln för verksamhetens ekonomiska effektivitet	Samarbete mellan alla parter i byn (bl.a. även församlingen, organisationerna, företagen)
			Byborna och områdets byar drar åt samma håll

kratin. Uppgifterna (på finska) är från YTR:s hemsida och finns under webbadressen http://www.maaseutupolitiikka.fi/viestinta/uutiset/huippuajankohtaista_tietoa_lahidemokratia_sta.html, medan rapporten, *Rovaniemen uusi alueellinen lähidemokratiamalli – Yläkemijoen aluelautakuntamallia laajennetaan*, finns att läsa i sin helhet (på finska) under adressen http://www.maaseutupolitiikka.fi/files/2055/Rovaniemen_uusi_lahidemokratiamalli.pdf. Se även en intervju – *Närdemokratin måste öka!* – med landsbygdsutvecklare Peter Backa på *Svensk Byaservice*. Intervjun finns i Svenska folkskolans vänners medlemstidning *Svenskbygden* nr 1, februari 2012 på adress <http://sfv.fi/publikationer/svenskbygden/#article-4725-14041-nardemokratin-maste-oka>.

SLOW FOOD-RÖRELSENS GRUNDARE CARLO PETRINI GÄSTAR ÖSTNYLAND

Slow Food-medlemmar från hela Finland samlas på Malmgård i Pernå, Östnyland söndagen den 18 mars, medan en grupp när matsentusiaster mjuklandar i Östnyland redan lördagen den 17 mars och gör en exkursion till flera närproducenter, bl.a. till fiskare i Pellinge, Bos gård och Labby gård. Carlo Petrini, Slow Food-rörelsens grundare och som aldrig tidigare besökt Finland, deltar i en middag på Degerby Gille i Lovisa 17.3 och talar för allmänheten i Helsingfors på kvällen 18.3. Vård på lördag är när matskoordinator Mia Aitokari från projektet *Närande närmat* och på söndag familjen Creutz på Malmgård (hit är endast medlemmar och media inbjudna). Nu för tiden reser Petrini runtom i världen och föreläser om Slow Foods filosofi,



betydelsen av att bygga nätverk mellan konsumenter och producenter, samt av att främja en jordbrukspolitisk utveckling som gynnar ekologisk småskalig produktion. Som den karismatiska talare han är, får han ofta ett mottagande som kan liknas vid en rockstjärnas. Petrini talar oförtröttligt för uppfyllandet av Slow Foods krav på god, ren och rättvis mat. Med rättvis menas här mat som, både ur producentens och ur konsumentens synvinkel, är prissatt på ett ändamålsenligt sätt. Utöver de ekologiska värdena lyfter Petrini även fram matens sociala betydelse och vikten av att kunna glädjas över

och njuta av mat, samt låter förstå att människor som älskar god mat men struntar i hur den produceras är naiva, rentav korkade. Slow Food-rörelsen grundades alltså under ledning av Petrini i slutet av 1980-talet som motvikt och alternativ till snabbmat som under den här tiden började sprida sig världen över. I dag har rörelsen mer än 100 000 aktiva medlemmar i ca 140 olika länder – i Finland finns 12 lokalavdelningar, s.k. convivier. Man arbetar dels för den mångfald som lokal matkultur, närproducerad mat, traditionella kulturväxter och husdjursraser utgör, dels för att främja hållbar odling och hållbar livsmedelsproduktion. Man kan bli medlem i rörelsen via den internationella



hemsidan www.slowfood.com, där kan man välja till vilket av de 12 convivierna i Finland man vill höra. Uppgifterna (från 21.2) är från webbplatsen [ostnyland.fi](http://www.ostnyland.fi) och finns på adress <http://www.ostnyland.fi/ostnyland/orter/borga/2012-02-21/slow-food-rorelsens-grundare-besoker-ostnyland>. Angående utfärden 17.3 kan förfrågningar skickas till e-mailadressen mia.aitokari@loviisa.fi. Se även webbadressen <https://www.facebook.com/slowfoodhelsinki>.

LÄS ÄVEN DETTA

Använd landsbygdssäkring i ställningstagandet vid kommunreformen – SveT höll presskonferens

Svenska temagruppen (SveT) inom Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen (YTR) höll presskonferens 24.2 i Helsingfors om landsbygdssäkring, vilket är ett redskap för att analysera samhälleliga besluts inverkan på just landsbygden. Redskapet behövs eftersom allmängiltiga beslut får radikalt olika effekter på landet än i staden. SveT rekommenderar att man använder landsbygdssäkring när kommuner, organisationer och medborgare tar ställning till den föreslagna kommunreformen, och man erbjuder även information och rådgivning om hur man använder landsbygdssäkringen. Landsbygdssäkring har redan använts i ett par tilltänkta kommuner, bl.a. i fallet Lojo-Sjundeå. I presskonferensen, där landsbygdssäkringen och stödverksamheten för den presenterades, deltog SveT:s ordförande, riksdagsledamot Mats Nylund, Hanna-Mari Kuhmonen från arbets- och näringsministeriet, samt SveT:s sekreterare Peter Backa. *Presskonferensen kan ses och höras på Svensk Byaservice hemsida www.bya.net. Se även en kort återgivning av texten i Vasabladet (25.2) på dess e-tidning under adressen <http://www.vasabladet.fi/Story/?linkID=189304#.T0fdxkZWuBc.facebook>.*

Festen är över, ställ om samhället! – ny bok om omställning

Överallt hopar sig tecknen på att världsekonomin har gått in i en resursvägg, där även finans- och skuldskrisen är följer av tillväxtens slut. Men det finns en utväg: Att ställa om samhället, en utmaning lika stor som möjligheterna.

Omställning handlar om en grundläggande förändring av hela vårt sätt att leva och organisera samhället. I

Omställningens tid (Karneval förlag) analyserar Björn Forsberg med stor energi och kunskap den djupa kris vår civilisation befinner sig i, men riktar också blicken framåt och diskuterar hur en hållbar framtid kan se ut och vilka vägar som leder dit. Forsberg besöker platser som Detroit, Kuba, Portland, Samsø och Åredalen och upptäcker en möjlig framtid som redan har börjat byggas. Ur förordet:

"Omställningsböcker på svenska är ännu en bristvara. Om vi med omställning menar systemskifte – adjö till ekonomisk

tillväxt och konsumism – och utifrån detta söker visa på vägar hur människor och lokal-samhällen kan mobilisera för förändring underifrån. För medan många böcker passionerat argumenterar för att möta vår tids stora utmaningar med storslagna generalplaner frammanlade i den internationella förhandlingscirkusen, menar jag tvärtom att verklig förändring byggs från lokal nivå. Tron på omställning från gräsrotsnivå inspirerar nu även en snabbt växande global omställningsrörelse, med en agenda om att makten över utvecklingen ligger i våra egna händer". Forsberg, som under lång tid har forskat om hur vi underifrån ställer om samhället, har tidigare givit ut den uppmärksammade boken *Tillväxtens sista dagar* (Ruin 2007). *Uppgifterna är från Adlibris hemsida och finns med beställningsuppgifter under adressen*

<http://www.adlibris.com/se/product.aspx?isbn=9185703621>.



Självförsörjande holmar målet för forskningsprojekt

Vasa energiinstitut (ett samarbete mellan Vasa universitet, Yrkeshögskolan Novia, och Vasa Yrkeshögskola) kör i samarbete med Jyväskylä universitet i gång ett projekt, *En droppe i havet*, som skall ta fram en modell för hur förnyelsebar energi kan ge en permanent el- och värmelösning för isolerade objekt. I Vasaregionen är det holmarna i havsbandet – Valsörarna,

Mickelsörarna, Rönnskär, Norrskär och Molpehällorna – som är forskningsobjekt. Men det kan gälla vilka enheter som helst, t.ex. gårdsgrupper. Jyväskylä universitet arbetar med enskilda gårdar, där bioenergin är viktig, medan det för t.ex. Valsörarna är sol, vind, vatten och berggrunden som gäller. Men målet är en hybridmodell med integrering av olika energiformer så att försörjningen av energi verkligen säkras. En viktig del är automationen, där det mesta skall vara fjärrstyrt. Forskningen skall utmytna i teoretiska modeller, så att den kan användas överallt., t.ex. i byar. Novia håller parallellt på med ett projekt om den självförsörjande byn, http://energiby.novia.fi/se/index_se.html. De två universiteten kompletterar varandra väl i projektet, då Vasa kan vind- och geoenergi, medan Jyväskylä är bra på sol- och bioenergi. Det nya i det här forskningsprojektet är inte hur man utvinner energin, utan alltså att sammanjämka de olika energikällorna till hållbara system. *Uppgifterna är från en artikel, skriven av Björn Nyberg, i Vasabladet (23.2).*

Projekt listar närmatsproducenter i Kyrolandet och Vasaregionen

Vasa Yrkeshögskola har tillsammans med YHYRES-kehittämisyhdistys ry planerat ett närmatsprojekt, där målsättningen är att skapa ett register över producenter av närmät i Kyrolandet och Vasaregionen. Meningen är också att projektet skall stöda deltagarna, alltså lokala primärproducenter i produktutveckling och markandsföring. Man strävar till att föra fram närproducerad mat med hjälp av olika evenemang och sålunda öka användningen av närproducerat i professionella kök och i andra turistföretag genom att de lär känna matproducenterna i sin egen näromgivning. Man strävar även till att skapa ett välfungerande nätverk för närproducenterna, och under projekttiden bör närmatstemat komma fram bland invånarna i Kyrolandet och Vasaregionen, bl.a. på arbetsplatserna. *Uppgifterna är från Österbottens landsbygdsutvecklingstidning 2012 Lande.*

Innovationsverksamhet på landsbygden behandlas på läger i Kaustby

Inom ramen för temaåret i *Programmet för utveckling av landsbygden i Fastlandsfinland* anordnas i början av sommaren i Kaustby ett innovationsläger, riktat till företagare på landsbygden och uppmuntran till skapande av nya innovationer. Det handlar om intensivt växelverkande samarbete under några dagar, under vilken tid företagarnas idéer mognar till innovationer, kommersiella produkter eller affärsverksamhetskoncept. Utgångspunkt för innovationstävlingen är innovationsverksamheten på landsbygden, och teman är landsbygdens service som affärsverksamhet, samt bioekonomi. Landsbygdsnätverksenheten genomför innovationslägret i samarbete med elva parter. *Uppgifterna är från nätverksenhetens nyhetsbrev (24.2.2012) som inom kort kommer att finnas som länk på deras hemsida www.landsbygd.fi. I nyhetsbrevet kan man även läsa om att sötsaker från Egentliga Finland och korngröt smakade gott under Grüne Woche-mässan i Berlin, samt kommande evenemang: tillställning om miljöstöd till föreningar 3.3, tillställning om möjligheter vid byggande och skötsel av våtmarker 21.3, internationell projektkavalkad 21-22.3 och företagsutvecklarnas vårdagar 29-30.3.*

VAD HAR HÄNT?

Skriv ner några rader om vad som är på gång i er region eller organisation och som kan vara av allmänt intresse för alla!

Nyhetsbrevet, som utkommer en gång i veckan med Svenska temagruppen (SveT) inom Landsbygdspolitiska samarbetsgruppen (YTR) som samarbetspart, sänds till Byaservice samarbetsgrupp, nyckelpersoner d.v.s. de som representerar Byaservice i olika centrala organ, projektledare som jobbar inom Byaservice, de lokala aktionsgrupperna, de regionala

byaföreningarna och till olika personer/organisationer med anknytning till landsbygdsutveckling. Alla som har något att informera om, skickar in sina bidrag till e-mailadress: kenneth.sundman@studiecentralen.fi. Skriv mycket kort och undvik bilagor. Hänvisa hellre till webbsidor för mer info.

Nyhetsbrevet kan även läsas på Svensk Byaservice hemsida, www.bya.net. Vill du komma med på vår sändlista, sänd då mail till adressen kenneth.sundman@studiecentralen.fi. Ifall någon inte vill ha Nyhetsbrevet i fortsättningen, meddela till samma e-mailadress ovan.